

ЦИЈЕНА:

за Црну Гору на годину 10 перп., на по год.
5 перп.; ван земље 15 франака у злату.за Црну Гору број 10 ПАРА
за СТРАНЕ ЗЕМЉЕ БРОЈ 20 ПАРАЛИСТ ИЗЛАЗИ
СРИЈЕДОМ и ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:
„Вјесник“ Цетиње, (Црна Гора)
ADRESSE:
„Vjesnik“ Cetinje (Monténégro)Рукописе ваља слати Уредништву „Вјесника“
а претплату и огласе Администрацији
Огласи се наплаћују по погодби

Цетиње, 29. новембра

Црна Гора није и не може више бити само војнички логор. спојен у цјелину полетом крваве борбе за слободу и украшен понајвише врлинама витештва.

И повећани простор државнога земљишта; и удвојени обим становништва; и дух савременога живота са његовим искуствима и начелима, која све више захватају народну мисао ширећи јој круг вида; и осјећања цјелине, која се постепено али поуздано уздижу до широкога разумијевања општих задатака, — све се то своди на непобитну чињеницу: да се налазимо у сасвијем друкчијим приликама и под притиском струје новога времена, којој одољевати не би било паметно, осим ако не бисмо жељели изложити се опасности да од ње будемо осуђени.

Вјера и пјесма са запаљеном буктињом слободе у нашим срцима прибише нас уз ловћенске литице, да се снагом мача и чврстином увјерења бранимо од непријатеља домаћега огњишта. Одбранили смо се. Одбрана нам је испунила повјесницу узорима страдања за домовину. Дала је цијеломе човјечанству

пријере љушкоће и пожртвовања. Размахнули смо далеко око себе, крвљу и знојем сузбили угњетача и створили круг, у којем можемо слободније да дишемо и радимо.

Основну смо мисао задржали, али темеље морамо да проширујемо.

Оскудица средстава, малобројност пробраних снага не могу нам више бити разлог да застанемо на пола пута, чекајући боља времена. Нити нам мач може бити једино уздање, још мање јуначки мах једина врлина, која нам је довољна да пренебрегнемо његовање осталих толико нам потребних. Увећано становништво, које се уздигло до прилично моћна броја, и проширено земљиште, које спољашњим изгледом даје слику праве државе, позивају нас, да им за борбе у будућности уз мач гвожђа скујемо и мач савременога напретка. Непријатељ нашега националнога јединства изаћи ће нам на мегдан и с овим мачем, те ће нам прогноза успјеха бити сумњива, сусретнемо ли његове брзометке с острагушама.

„Бој не бије свијетло оружје, већ бој бије срце у јунака...“

Срце у јунака, то је школа, то је домаће васпитање, то је оно старо огњиште, код којег мајка улива у душу човјечанске врлине; то је широка научна спрема, која из камена креше искру божанског огња; то је школа слободног грађанског живота, који својим болама и радостима, одликама и пороцима шири утакмицу, из које се истешу ваљани и опробани појединци и свјесан слободан народ, који суревњиво брани свој образ и опстанак.

Срце у јунака, — то је она грађанска врлина, која сина отаџбине подиже на високи степен развића и оспособљава га, још у доба мира, за поуздану побједу у рату. А ту врлину одњеговаћемо, то срце у јунака, којем ће ваљати и лошије убојито оружје, очеличићемо разумном унутрашњом управом, строго водећи рачуна о духу времена, о народној чежњи, и примајући у загрљај све струје, све правце, који теже народноме добру, његовој домаћој слободи и спољашњој величини. Ради неколицине грјешника не треба стварати пакао гдје је мјесто само рају, већ ваља, са много стрпљења, воље и јуначке издржљивости слободо корачати у сусрет бољем животу, чији су путеви, разумије се, посути трњем. Нема слободе без злоупотреба; нема добра а да му по који грјех није претходно. Ко је икада проходао, морао је некад да тресне и главом о ледину.

Очекују нас тешки многобројни задатци.

Ми нијесмо више само војнички логор.

Ми то не смијемо више ни да будемо.

Устав за нове крајеве

Влада Србије објавила је у званичним „Српским Новинама“ устав за Нове Крајеве. *Тим уставом ограничена су за Нове Крајеве извјешана права, која уживају грађани у старим границама. Иначе у осталим својим члановима устав је истовјетан са уставом од 5. јула 1903., који важи за стране границе.*

Важније измјене за Нове Крајеве су ове: доушта се смртна казна и за политичке кривце. Слобода штампе је ограничена, а право удруживања, збора и договора стављено је под контролну власт. Грађани Нових Крајева неће имати посланика у Скупштини. За Нове Крајеве не вриједи уставне одредбе, које говоре о министрима, државним савјетницима, поротним судовима, о окружној, средској и општинској самоуправи и о измјени устава.

Али се ни у Новим Крајевима не могу установити ванредни или пријекти судови, нити комисије за суђење. Суда јавно независни судови, по позитивним законима. Загарантована је неповредљивост тајне писма и телеграма.

Сви грађани су пред законом једнаки и лична слобода им је зајемчена; могу бити узети на одговор само у законом предвиђеним случајевима од надлежне власти и не могу бити лишени слободе без писменог на закону основаног ријешења. Кућа и својина неоповредне су. Казне конфискације имања нема. Слобода савјести је неограничена. Све признате вјере слободне су и заштићене законом. Основна наставка је обезбјеђена и бесјлатна.

Ово пријелазно уставно стање у Новим Крајевима трајаће десет година. Послије тога рока сви грађани Нових Крајева биће и у политичким и у свима осталим правима потпуно изједначени са грађанима у старим границама.

Дволична игра

У уводном чланку поводом изјаве грофа Берхтолда да је садржај српско-бугарског уговора био познат аустријској дипломатији одмах послје његовог потписивања, „Новоје Време“ пише:

Тајни чланови уговора имали су за циљ, да Бугарска заштити Србију од могућног напада Аустро-Угарске. Њихово привремено објављивање било је у великој мјери штетно за Србију и за сав план савезника. Аустрија би се, дознавши о закљученом војном савезу противу ње, постарала да га благовремено уништи и да примора Бугарску да га се одрече. Одргнувши Бугарску из савеза са Србијом, Аустрија би тако могла извјестити о предстојећим догађајима отоманску владу, и учинити да она отпочне рат са већом спремом него што је било учињено. При таквим околностима очевидно је, да је о тајним члановима уговора аустријска дипломатија дознала не од Срба. Тај неопходни закључак раван је у исто вријеме признању да је тајне чланове саопштила друга уговорачка страна: Бугарска.

Европско јавно миљење је било не мало задивљено мирноћом, са којом је аустријска штампа у своје вријеме предусрела објављивање објаве бугарског монарха, да противу Аустрије истави 200.000 војника. У Аустрији су на поглавара Бугарске свагда гледали као на свога најбољег пријатеља. Изгледало је, да издаја бившег официра аустријске војске треба да изазове у аустријским дипломатским круговима експлозивну негодовања. Али штампа, под сугестијом дипломатије, није ни обрве набрала; она је знала да је обавеза, да се на случај потребе ратује с Аустријом, била дана без намјера да се стварно испуни. Према томе није било ни повода за пљев противу свога вјерног пријатеља.

Први извјештај о садржини тајних чланова бугарско-српског уговора појавили су се у штампи пред други балкански рат. Да је садржина њихова била новост за аустријску дипломатију, она би разумије се, на то откриће одговорила с места нападом на Бугарску. Бар су на то Срби рачунали, који су, с погледом на владање свога бившег савезника, излазили да су ослобођени објаве да чувају тајну уговора. Како су се сада смијали у софиском двору највише српских политичара! Аустрија је, не обзирајући се на објављивање јавнога доказа о издаји свога вјерног пријатеља, продужила да се бори за права Бугарске, разумије се, ријечима.

У софиском двору су мислили, да ће закључивши са Србијом војнички савез против Аустрије, добити савезника за напад на Турску; а саопштивши о њему одмах у Бечу, избјећи опасност случајних открића и добити моћну потпору на случај будућих спорова са својим формалним савезником. Први дио програма се остварио; други се прекинуо у разлог за слом свих компликованих планова и широких пада.

У Софији су рачунали да искористе за своје планове Беч; а у Бечу су ријешили да искористе за своје циљеве заслужене софиске политичаре. Њих су отпочели гурати у рат са Србијом, обећавајући им своју моћну потпору.

Русија је у то вријеме енергично доказивала Бугарској влади да ће рат бити не само грјех противу Словенства, него и пропаст за саму Бугарску; де се њеним ослабљењем на сјеверистоку и југоистоку могу користити сусједи; да ће и најнеповољнији исход арбитраже бити опет куд и камо zgodнији од могућних тренутних успјеха. Сва та увјеравања показала су се узалудним. У софиском двору ријешили су да послушају савјете Аустрије и отпочели су рат. Тада се показало да у Бечу поимају боље и дубље дволичну игру него ли у Софији. Аустријској дипломатији је требало да сукоби балканске народе, да би се на дужи рок спасла балканске опасности. Чим је то било постигнуто, аустријска дипломатија је допустила да се догађаји развијају самостално, оставивши партнера кога је гурнула у игру, његовој и горкој и потпуно заслуженој судбини.

Дволична игра Софије разбила се о бољу дволичну игру Беча. Бугарски народ је имао да плати те машиније тугом и крвљу. И опет његове очи као да нијесу сагледале праве виновнике његове несреће.

За пропаганду католичке уније на Балкану

Загребачки „Pokret“, орган напредних и свјесних Хрвата, под горњим натписом доноси овај разумни родољубиви чланак:

Некоји дан је прошла по неким новинама вијест, да ће у главној заводи у Загребу неко црквено друштво, уз судјеловање Лисинскога, конгрегације учитељица и још неких друштава, приредити концерт, којег ће чисти добитак бити намијењен пропаганди католичке уније на Балкану. Новцем тим имали би се дакле по Балкану и то не међу мусломане, него међу нашу браћу православне цркве, слати католички свештеници, колудрице, књиге и друга средства, којима би се имала народу православне цркве омиљети католичка црква.

Ова је акција погубљена по наш културни, политички и господарски народни живот и држимо, да је та и тако удељена пропаганда за унију у служби туђих, нама штетних политичких циљева.

Наша православна браћа на Балкану имају своје свештенике и владике, унијатска црква, у колико је на Балкану има, исто тако. Ако ће ко да преводи на унију православне, нека то тим духовним главарима докаже, да ће црква своју ијерску и моралну задаћу боље вршити, ако ступи у савезу с паном римским, па ће онда ти духовни главари, докаже ли им се и ако су од Бога, превести свој народ на унију. Ако, пак, по суду тих пропагатора уније међу нама, нијесу од Бога ти духовни главари православне цркве на Балкану, онда нека Бога позову у помоћ, да их скине с врата и нека их замијени с другима, који ће помоћи превести народ на прави божји пут. Али при том послуре нека пугне на миру нас, Хрвате католици, јер ми не би хтели другу своју браћу одвраћати од њихове цркве, нити их завадити с њиховим духовним поглаварима. Они имају у крилу своје цркве нашу заједничку народну светињу, т. ј. језик славенски, па ето никоју од њих, ни владини, ни задњем служи у цркви никада не пада на памет, да нас на тако слабак и свима мио и очит мамак премеа на православље. Што онда нас гони, да грубим начином хоћемо оа дирамо у њихову савјест?

То би био посао небратски, нељудски и противу хришћански, па смо увјерени, да ће Хрвати католици далеко се држати од те работе уопште, а наполе од тога „братскога“ концерта.

Она пак браћа, која покреће с пропагандом уније на овај начин, раде против властите своје цркве, јер је стављају у опреку са великим дијелом народа католичког хрватског, а раде против цијелог свог народа замећући свађе, мржњу, сијући сумњу и свраћајући поглед с правих моралних питања и са животних интереса народа а и цркве на нешто, што народ сам на овај начин нити хоће, нити може да ријеша.

А ако вам је доиста до спаса душа својих ближњих, онда вам ено оних, који су вам најближи, рецимо католицима у многим крајевима. *Јер док њихове сестре на Балкану рађају јунаке, на одбрану и вјере и домовине, дотле нашим јадницима остаје пусто крило поради грјеха, а народу пуста општина. Ено им њихове рођене и најближе браће католика у многим и многим крајевима, који с немара, пијанства падају у највећу сиротину, а сиромаштво је најсигурнији пут у пакао, од којег би они тобоже хтели одвратити некатоличку нашу браћу.*

Ако вам је пак и до браће на Балкану, помогите њиховим свештеницима, да подижу народ, да га приведу моралном животу, па ако ви у том успијете међу католицима, а они међу православнима, ето онда уједињења у духу и у божјем закону!

На коју ће страну

(Тројном Савезу или Тројном Споразуму)

Софиски „Дневни Билтен“ доноси на уводном мјесту ова интересантна саопштења из Беча:

„Прије неколико дана јавно сам, да је бивши председник министарства Гешов био у дугој аудијенцији код Краља Фердинанда у Ебенталу, гдје је дошао из Париза у најстрожем инкогниту. Данас је бивши министарство спољних послова

добило извјештај из Париза, по коме је бивши председник Гешов у специјалној мисији Краља Фердинанда неколико пута посетио председника републике и министра спољних послова г. Пишона.

Аустро-угарски посланик у Паризу телеграфски, да је Гешов саопштио француску владу што се тиче користи, које би евентуално Бугарска имала, ако би понова пришла Тројном Споразуму. Министарски савјет се занимао тим питањем г. Гешова и у принципу ријешило да се допусти котирање великог бугарског зајма.

Што се тиче ревизије букурешког уговора о миру, француска влада није још дала одговор Гешову, али је ушла у преговоре о томе са петроградским кабинетом. Министар спољних послова Пишон позвао је Гешова да остане још неколико дана у Паризу, док се не добије одговор од руске владе.

У овлашћеним владиним круговима влада врло велико незадовољство због ових података, нарочито кад се сазнало, да Гешов ради у Паризу по личној жељи Краља Фердинанда, који је на својим састанцима са графом Берхтолдом и Царом Францом Јосифом свечано изјавио да се Бугарска једном за свагда одрекла Тројног Споразума.

У политичким круговима се констатује опасност, да ће, ако се Бугарској издаје на сусрет, Краљ Фердинанд повјерити понова владу русофилским странкама и да ће закључити нов савез са Тројним Споразумом.

Дневник

Вечера у Двору. Његово Величанство Краљ дао је прексинаћ у Двору вечеру поводом наименовања новог пећског владике, на коју су имали част бити позвани Њ. Високопреосвештенство Господин Митрополит Митрофан, епископ г. д. р. Г. Дожић, министри, чланови Државног Савјета, Председник Вел. Суда, председник Главне Контроле и већи број осталих великодостојника.

За вријеме вечере Његово Величанство Краљ изговорио је дивну и значајну здравицу новом пећском владци, на коју је овај одговорио патриотским говором, изјавивши Господару своју захвалност.

Пећско владичанство. Наш народ и наша православна црква дочекаше послје тако дуга времена срећни дан, да се у ослобођеној Пећи поново успостави владичански пријесто и у св. храму старе српске Патријаршије почне редовно служити великолепна архијерејска литурђија.

Отварање владичанства у Пећи има свој особити значај велике важности. Ми тај догађај радосно поздрављамо, увјерени да ће пећско владичанство у оним крајевима, толико запуштеним у временима ропства, вршити свој узвишени вјерски и национални позив.

Цијенећи улогу пећског владичанства, Њ. Величанство Краљ је

постављање Високопреосвештеног Г. д. р. Дожића на тај славни високи положај у нашој цркви и народу видно обиљежио Својом значајном здравицом у Двору на вечери, коју је прексинаћ дао поводом те свечане прилике.

У Високопреосвештеном Г. д. р. Гаврилу Дожићу пећско владичанство добило је, избором и милошћу Господаревом, одлична представника, који ће, убјеђени смо, умјети цијенити свој узвишени позив и пун одговорности задатак, који му је Краљ у Својој здравици тако лијепо обиљежио.

Депутација из Ђаковице. Из Ђаковице је кренула за овамо депутација грађана да се поклати Његовом Величанству Краљу и да Га поздрави као својега Државног Поглавара. Депутацију сачињавају двадесет и два најугледнија ђаковичка грађанина од све три вјере.

Поштанске вијести. Поштански аутомобил, који је у обично вријеме јуче изјутра требао да крене за Котор, због снијега није могао продужити пут даље од Буковице, већ се вратио натраг. Пут је јуче по подне одмах очишћен, и данас је аутомобил у заказано вријеме пошао за Котор.

Први снијег. Јуче изјутра освануло је у пријестоници први снијег ове зиме. Испред подне небо се било изведрило и снијег се почео прилично топити. Пријестоничке улице биле су пуне музгавице и воде. Пјешачки саобраћај одмах је био отежан, што често бива у оваквим приликама у нашој пријестоници. Тротоари неочишћени; канали неудошени и преливају се гљобом и водом; са кровова кућа, на којима, ма да је ово пријестоница једне увећане краљевине, махом нема олука, и вода пролазицима сила озго на главу и за врат, а средином улица укрштавање кароца и пјешака појачава саобраћај изобиљем непријатности. Да ако се све то једном поправи и уреди, јер је и крајње вријеме!

Пошто се изведрило, врхови околних планина приказаше се у бијелим снијезним хаљинама. Пред вече је почео дувати доста јак сјеверни вјетар, доносећи студен и здравље. Прошла ноћ била је веома студена, а јутрос је освануо кристални чисти зимски дан. Румени зраци јутарњега сунца обасјали су високи Ловћен, који поносно плива у плаветнилу неба. Изгледа да ће вријеме дуже бити лијепо.

На знање. Од многијех нашијех Црногораца из Америке стижу нам писмене жалбе и молбе, да свијема онијема, који путују у Америку,

Слично каламјењу против црних богиња пелцује и др. Фридман својим клицама сушнице, које добије од сушнице коријаче, на их послје расплођује, да тиме спрјечи сушницу или ако није одвећ запуштена, да је тиме лијечи.

Позната је ствар, да је још прије сто и више година енглески лијечник Едвард Цепер почео каламити људе са крвијим богињама, да би их на тај начин сачувао, да не добију такозване црне богиње.

Оно што је данас јектика, то су прије стотину, па и прије 30—50 година, биле црне богиње. Хиљадама људи је умирало или остало унакажено од црних богиња, све док се није дошло до савршеног начина каламјења, као што то данас бива. Примјера ради напешћу само то, да је у Русији крајем XVIII стољећа за вријеме једне стране заразе за годину дана падо око два милиона људи и дјете од црних богиња.

И онда су, на крају крајева, као што већ споменух, дошли људи до закључка да се гешке богиње даду спрјечити лаким богињама, те су ишли за тим да људе пелцују лаким богињама.

Већ стари народи, а нарочито Кинези су знали за то правило, да опш болесници који пребеле лаке богиње неће добити теже бо-

препоручимо да се озбиљно чувају злијех агената у Котору и Трсту. Ови злоупотребљују невјештину и добродушност нашега свијета и над њим врше бездушне варалачке операције. Особито се обраћа пажња на некаквог Тома Живковића из Паштровића, који живи у Трсту, и тамо сачекује Црногорце кад полазе за Америку, те им, необавјештенима, посредством којекаквих лажи и нетачних извјештаја и упуштава, на лупешки начин одсијеца сиротињске шпагове. У осталом с наше стране и овом приликом додајемо: не идите, Црногорци, у Америку, нарочито сад, кад, Богу хвала, на дому имамо доста земље и обилатих изгледа за рад и зараду!

Животне намирнице. Чим је пао први снијег, који се готово већ и отопио, цијене животним намирницама на пријестоничком пазару одмах су порасле за добар проценат. Цијене најнужнијим животним намирницама, без којих једна породица са повише ситне дјете не може опстати, тако су неприродно високе, да је жалост њихову табелу објављивати. Узрок овијем пљачкашким цијенама ваља тражити и у несавјесности препродаваца, који сељака сачекују изван вароши, купују намирнице од њега ђутуре па послје по својем нахођењу деру кожу јадноме пријестоничком грађанству, особито његовом сиротнијем дијелу.

Нешто се мора предузети да се овој напасти нађе лијека. Држава и Општина треба да даду иницијативу, а грађанство моралну потпору, јер будемо ли и даље сви апатични, доспјећемо у томе погледу до ивице, откуда ћемо се сурвати у назад.

МИСЛИ

Оскудица у благодарности, значи оскудица у култури.

Ни ралија, ни мач, ни свитар не могу нам помоћи да се усавршимо. Не, ни једно од тога. То може само љубав. Мерино опа.

Мислити на смрт, не значи мислити на живот. Али ја вјерујем да мисли о смрти могу створити религију. Бјерсон

Из народа

Свечано отварање гимназије у Никшићу

Никшић, 26. новембра 1913. г.

У четвртак 21. новембра тек. год., на Ваведеније свечано је отворена државна гимназија у Никшићу. Тога дана рано у јутро звук свих звона са велељепне саборне цркве, задужбине Краља Николе, позва грађанство, чиновништво и све

гиње, те су здрави лијегали у посегље оних болесника, који су боловали од лаких богиња. Међутим то није било сигурно, јер се често десило, да су они који су добили богиње од лаких болесника добили врло тешке богиње па су умрели тога умрли.

Исто тако није сигуран био ни начин каламјења, који је вршен до Цеперова начина, т. ј. каламјење гњојем из правих богиња, јер је тај гњој некад био тако отрован, да је била довољна и најмања количина, па да на накаламјењеном набију смртоносе богиње.

Тек кад се почело каламити Цеперовим начином, т. ј. крвијим богињама, пошло се правим путем, јер се испоставило, да су клице које проузрокују црне богиње, исте са онима, које проузрокују црне богиње с том разликом да су те клице много слабије и да нијесу кадере проузроковати заразу на тијелу т. ј. нијесу тако острове да проузрокују смрт, а помоћу њих се створи у крви материја, која не да правим богињама да се призме.

Слично овоме хоће и др. Фридман да постигне својим каламјењем, доклавши, да клице сушнице добијене из коријаче, не убјеђају човјече тијело, него стварају у крви лијек (материју) помоћу које се лијечи и сузбија људска туберкула.

Овај начин Фридманов, као што се види,

друштвене корпорације на заједничку молитву. На архијерејској служби чиновништво је Високопреосвешћени Г. Кирил и извршио призив Св. Духа над ученицима гимназије, уз асистенцију петорице свештеника. По довршеној служби кренула је литија из манастира за гимназијску зграду овим редом: за великим крстом најприје су ишли ђаци мјесне основне школе са својим наставницима и учитељима из непосредне околине Никшића. За овима пјевачко друштво „Захумље“ под својом заставом, онда ђаци обучени у стихаре, свештенство у црквеном одјелу, гимназисти са својим наставницима. Занатлиско-Радничко Удружење под својом заставом, чиновништво и грађанство. Поворка је прошла кроз варош и зауставила се пред гимназијом.

Гимназијска сала, декорисана природним зеленилом и окићена иконом Св. Саве и сликама Владалачког Дома, била је дупке пуна, али и цио простор наоколо гимназије бијаше прекријен многобројном публиком. Пошто је извршено водосвећење, директор гимназије г. М. Буквић у лијепо смишљеном приговору истакла је важност просвјете и просвјетних радника. Изјавио је задатак гимназије с научне, а нарочито с васпитне стране и апеловао на родољубиво и свјесно грађанство вароши Никшића, да сваком приликом, морално и материјално, притекне у помоћ гимназији, давши јој даље, намјештај и друге разне потребе. На крају говора позвао је присутне, да, сјећајући се Онога, који се стално брине о срећи и напретку свога народа, заједно с њим ускликну: да живи Његово Величанство Узвишени Краљ Господар!

Иза тога је хор пјевачког друштва „Захумље“ складно умилно отпјевао народну химну.

Затим је директор г. Буквић држао ријеч ученицима гимназије, која је била топла и пуна љубави спрема повјереним ученицима, у којима он гледа слику Божију, пуна патриотизма и мудрих очинских савјета. Напоменуо им је да су њихове три главне дужности: љубав према Богу, љубав према домовини, народу и владоцу, и љубав према своме раду.

Послије тога је председник општине прочитао поздравне телеграме упућене Његовом Величанству Краљу и министру просвјете г. Мирку Мијушковићу, који су од грађанства аklamацијом примљени.

На концу је Преосвешћени Епископ Г. Кирил дао свој архијерејски благослов започетом послу са жељом, да гимназија живи, процвјета и расте на радост и задовољство Узвишеном Краљу Господару, народу и милој нам домовини.

Том истом приликом упутио је г. директор гимназије телеграфске поздраве Његовом Величанству Краљу, председнику Краљ. Владе и министру просвјете — у име професорског збора и ученика гимназије.

Телеграм упућен Његовом Величанству Краљу гласио је овако:

„Держурном ађутанту Његовог Величанства Краља Господара

Цетиње

Молим Вас, да пред Узвишени Пријесто Његовог Величанства Краља Господара поднесете најоданију и најдубљу благодарност на отварању новог расадника просвјете — гимназије у бијелом Оногосту, с увјеравањем, да ће професорски збор употребити све силе, да од младих ученика створи раднике, који ће — одани витешком свом Краљу и Узвишеном Пријестолу — бити на корист милој домовини и показати да Црногорац, јунак на

сасвим се разликује од досадашњих начина лијечења јектике. Досад се, као што је познато, покушавало, да се и поред разних хемијских препарата и оних лијекова — пронађе серум против туберкулозе, као што је и. пр. серум против дифтерије.

Разлика између серума и каламјења је у главном у томе, што се код каламјења уносе ослабјели бацити (клице) у крв и у тијело, па да они тако стварају прогудлијек, док је серум већ готов прогудлијек добијен из крви животње (и. пр. коња) која је била заражена клицама прије болести (и. пр. серум против дифтерије). Други начин како се готови серум јесте у лабораторијуму гдје се клице и њихови сокови мјешају са извјесним лијековима или се те клице топотоу или жрињем униште и као такве уносе у тијело и крв.

Нарочито овај последњи начин се употребљава у новије доба код лијечења сушнице, али се показало као несигуран и непрактичан. Шта више не само непрактичан, него и штетан, тако да се једно вријеме морао престати са лијечењем туберкулозе овим „серумима“ и растворима (емулзијама).

Славни немачки научник Роберт Кох био је први, који је 1890. године покушао да лијечи сушницу такозваним туберкулином, које је он вјештачки расплођавао, изрицао и са

бојном пољу, постаје јунаком и на пољу просвете. Стогине младих срдаца са својим наставницима весело кличу: Да живи Његово Величанство, наш Узвишени Краљ Господар на понос и срећу проширене и Њему вазда миле Црне Горе! Да живи што узвишени Владалачки Дом!

У име проф. збора и ученика гимназије
Управитељ
Мих. Буквић

На то је стигао овај значајни одговор:
„Г. Мих. Буквићу, управитељу гимназије Никшић.“

Хвала Вама и ученицима на поздраву. Признају Вам и Ја и Црна Гора, ако код младих Црногораца створите здраву основицу, те да они постану честити и способни радници на културном унапређењу наше отаџбине, као што су њихови старији учинили за њено проширење и јуначку славу. Нека је срећан почетак!

Краљ.“

Истом овом приликом одржали су збор сви учитељи овдашњи и они из околине, који су нарочито дошли на свечаност, и са збора су упутили Његовом Величанству Краљу честитку, пуну патриотског жара и љубави према узвишеном свом Краљу и Његовом Дому.

На честитку је извољело Његово Величанство овако одговорити:

„Г. школ. надзорнику Милану Жарићу Никшић.“
Учите, радите, ја ћемо бити срећни.
Краљ.“

У вече истог дана приредило је у великој сали основе школе оvd. пјевачко друштво „Захумље“ из властите иницијативе забаву са игранком у част отварања гимназије, а у корист фонда сиромашних гимназијалаца. Поздравни говор држао је школски надзорник М. Жарић, а тенденција му је била, да објасни грађанству, како се с отварањем гимназије у исто вријеме оснива и фонд за потпомагање сиромашних ученика. Племенитијег дјела нема, него помоћи доброг, а сиромашног ђака, да доврши своје науке. Таквих задужбина дали су већ досад небројено пута родољубиви Никшићани, чија је дарежљивост позната и изван наше уже домовине. Та у Никшићу имамо добротвора, који је за просвјету оставио 100.000 перпера. Споменуто је да по правилима о фонду чланом добротвора по стаје свако лице, које уложи у касу фонда 100 перпера.

Иза тога је четири пјесме отијевало вриједно пјевачко друштво „Захумље“ прецизно и складно. Хором управља марљиви хоровађа г. Ст. Ђуковић, а на клавиру га прати његова супруга г-ђа Христина.

За тим је тамбурашки збор истог друштва под дириговањем хоровађе г. Ђуковића одсвирао три комада весело и вјешто. У комаду „Љубавно писмо“ уживали смо, не толико ради самог комада, који је најуспјелија Трифковићева комедија, колико у вјештом представљању од стране г. г. дилетаната. Госпођама учитељицама: Христини Ђуковићки, Тани Михаиловићки и Јоки Весковићки припада особита благодарност, како на вјештом и пристају представљању њихових улога, тако и на њихово одлучности да лично учествују у комаду. Г. г. Лазар Копривица и нарочито Јаков Мишковић извели су своје улоге на свачије задовољство. Г. Ст. Ђуковић управо мајсторски и с великим разумијевањем а г. Бранко Шобајић је јединствено весело и уз велико плескање извео улогу слуге Јована.

глицерином правимо растворе, које је послатје убризгавао болесницима, од којих су се многи, доиста, и помогли. Међутим се догодило, што се обично у таким приликама догађа. Попривили су са свију страна и болесници и лијечници у Берлин Коху, да се лијече и да науче како се лијечи новим лијеком. На пошто је било и несавјесних људи, нијесу се многи владали по прописима Коховим него су нови лијек убризгавали и коме треба и коме не треба, а што је најгоре и сами су готовили лијек, који нијесу добро згодовили, те је многи „белесник“ умро вјекљиво због тога, што у се му убризгали рђаво спремањен лијек у којем је било живих, неугинулих клана.

Послије ових неуспјеха дигао се научни свијет против Коховог начина лијечења, те се неко вријеме није више ни употребљавало за лијечење. Касније су полова почели експериментисати Коховим лијеком (туберкулин), који су на разне начине догјеривали и усавршавали или боље рећи тако га принајчавали, да што мање штоди онима који га убризгају.

То је у главном некима и пошло за руком, само је употребљавање тих лијекова (зготовљених по Коховом начину) било врло отежано и непоуздано, те се човјечанство није могло користити њиме у оној мјери као што

Послије свршеног комада пријешло се на игранку, која је трајала у најбољем расположењу до иза поноћи. Врли тамбураши су неуморно и вјешто изводили српске комаде један за другим, а и теже стране игре свирали су на опште задовољство.

Исто вече уписали су се за добротворе гимназијског фонда са улогом од сто перпера: пјевачко друштво „Захумље“, г. г. Митар Николић, Петар Николић, Васо Настић, сви из Никшића, и командир бег Бајровић из Пљеваља.

Осим тога дали су добротворне прилоге ова госнода: 20 перпера Јово Голјанин, по 10 перпера: Максим Јовановић, Крсто Матановић и Михаило Буквић; 6 перп. Спасоје Вујовић, по 5 перп.: Стојан С. Чокорило, Стево Јовићевић, Милош Лазаревић и Мурат Буразеровић; по 4 перп.: Љубо Ђошевић и Фрањо Кареш; по 3 перп.: Мирчета Головић и Ђорђе Ковачић; 2 перпера Никола Константиновић. Н.

Важне политичке биљешке

Ономад је штампан стенографски прибиљежен говор др. Динчева, министра земљорадње и државних имања, који је он држао у Бугарској. У томе говору има двије занимљиве ствари. Прва је његова изјава о узроку бугарске несреће. Министар је сасвим отворено рекао, да је заповијест издана војсци 16 јуна за напад на Србе и Грке, била фатална за Бугарску и да је та заповијест била издана под утицајем из иностранства.

Ово је сад први пут да један министар, приврженик Краља Фердинанда, јавно тврди да је та заповијест издана по упутству из иностранства.

Одакле из иностранства? Разумије се — Беча.

Међутим је карактеристично, да тога истог дана кад је објављен говор овога активног министра, орган министара председника („Народних права“) најоштрије напада и ружи Букова, бившег министра у кабинету Ст. Дамева, зато што је на збору у Бени тврдио, да је Тројни Савез узрок несрећи Бугарске.

Срби студенти у Женеви

Писмо „Вјеснику“

Женева, 16. новембра

Често су конференције о српским крајевима и српским стварима. „Балкански ратови“ у којима се српски војник показао и као добар војник и културни човјек, отворили су Европи очи да мало боље погледа српски народ. Многи народи нам симпатично отворено, и многи, и ако нам не показују своје симпатије, поштују нас и признају у души да је то један народ који заслужује да живи.

Срби на страни осјећају то на су слободнији него обично, способнији, па мало и горди. — И српски студенти сада полазе у западну Европу са више воље, осјећају се тамо као код своје куће. Више их има, него обично, на страни.

би требало. С тога је лијечнички свијет јако заинтересовао начин лијечења др. Фридмана, који може, доиста, да се покаже као врло добар.

Судећи по изјавама њемачких капацитета, који су почетка највећим неповјерењем примили гласове о Фридманову начину лијечења, можемо се поуздањем гледати у скору будућност, која треба да нам донесе савршен начин каламљења против сушнице. Др. Фридману је то у главном пошло за руком, помоћу клица јектике, добивених из корњача. А, да ће се тај начин усавршити тако, да ће се помоћу њега моћи лијечити свака врата туберкулозе о томе данас већ не може више бити ни сумње. Послије потпуно савршеног каламљења против куге, колере и тифуса; последије савршеног начина лијечења дифтерије и бјеснила — немогуће је да медицинска наука не може даље. Велики умови на пољу медицине ријешитиће ускоро и тај проблем, који ће милионима спасети живот од грозне сушнице.

Послије онога, што нам је изнјо др. Фридман, ми се смијело надати и ми се надамо да је, у главном, ријешена загонетка, како да се сушница са усјењом и сигурношћу лијечи и излијечи.

Новосадско „Српство“. Др М. Свњарев.

И на овдашњем Универзитету порастао је број Срба за ову годину више него за полазину минулих година. — Сваки се, поред свога личног рада, одаје свакога минута општем раду. Видите их, грче од уредности диплома до уредности, дају новост, демантују клевете, које падају на српске управне власти и српску војску. Нема ни једнога члана у страним новинама, који се тиче Срба, да је остао неопажен од српских студената на овдашњем Универзитету.

Да би што више допринијели оштој ствари српској, груписали су се око старог друштва — „Зора“, које је одржало своју ванредну сједницу 13 ов. м. у сали „Кафана Универзитет“. На сједници су били сви стари чланови, а такође и маса новодошавших чланова. Друштво је одмах изабрало нову управу. Часништво је учињено од ових лица:

1) Председник, г. С. Кастратовић, студент друштва, наука.

2) Секретар, г-ца М. Мишић, студ. медицине, и

3) Благајник, г-ца Ј. Грујић, студ. медицине.

Послије неколико дана нови председник г. Кастратовић заказао је прву редовну сједницу са овим дневним редом:

1) Извјештај (рачуни) старе управе

2) Питање о покренутом органу студената — „Union“. О материјалним изворима и дирекцији листа;

3) Мијењање старих друштвених статута, пошто су врло непотпуни; и

4) Приједлози и питања. — Било је неколико важних приједлога; између осталих предложио је г. П. Вукотић да овдашњег срп. ген. консула г. Николу Петровића изабере друштво за почасног председника, што је једногласно и учињено. Г. Плићковић је такође предложио да за почасног члана прими друштво г. Др Сажкина, који је за вријеме „Балканског рата“ провео, са Црвен. Швајцар. Крстом, међу српском војском лијечећи рањенике; а при свом повратку у Женеву живно заинтересовао, својим конференцијама данашњим о српском народу, шире сложене стране публике и упознао доста слушаоце са добрим особинама српског народа. Овај је приједлог такође једногласно усвојен.

Послије овога г. Председник је закључио сједницу.

Дај, Боже, друштву још више снаге и воље да издржи веома важни, започети рад. Ј. П.

Разне вијести

Из мађарског парламента. У сабору је вођена дебата о шестомјесечном привременом буџету. Румун Стеван Понциско је изјавио, да је убеђен да ће доћи тренутак када ће се потпуно изравнати народности права. Ново развиће на Балкану потпуно га убеђује, да треба задовољити народности, државник који буде задовољно народности служиће прије угарској но народносној идеји, а то је само могуће ако се буду дала права која гарантују развиће народности. Говорник је затим критиковао спољну политику Монархије.

Тисин говор. У сабору је Тиса одговарајући на критику Румуна Пописка спољне политике аустро-угарске изјавио да се говорник погрешно позива на „Нову Слободну Пресу“, јер је тај лист противник садање управе спољне политике и не одређује тачно животне интересе Монархије. Румунска Зелена Књига побија басну да аустро-угарска монархија није од почетка до краја кризе потпуно потпомагала румунске аспирације. Ако изјесни држе да политика Угарске противу народности пријети развиће савеза између Румуније и Аустро-Угарске, треба им разбити ту заблуду да ће Румуни у Угарској бити предмет гоњења. Има много Румуна у Русији, Србији и Грчкој. Па добро, ја питам, гдје Румуни уживају већа права, гдје је њихово народно развиће слободније и гдје се са њима боље поступа у материјалном и културном смислу?

Кад би се политика Румуније управљала по судбини Румуна на страни, Румунија не би ни помишљала да са ким другим закључује савез до само са нама. Она тада, дакле, не би могла бити пријатељица Србије. Између Румуније и Угарске постоји хармонија интереса. Наш историјски позив иде истим путем. Ми можемо постићи наш циљ само ако будемо потпомагнати од хармонично концентрисаних сила централне Европе. Ми бранимо мир, културу и слободу Европе противу панславистичких тежња, које пријете и Румунији. Они се труде да поткопавају положај угарског народа у Монархији подржавајући федерализам у

корист Словена. Румуни треба прије свега да осигурају себи потпору дуалистичког система јер дуалистичка монархија и угарска народносна држава, у свом сопственом интересу, биће увијек савезнице Румуније. Угарска влада ће увијек поштовати законе и сва грађанска права и језик немаћара али ће увијек одржати крај свих напада, са највећом енергијом све државне поступате и народну угарску политику. Дуготрајно одобравање. Посланици честитају Тиси. Привремени буџет усвојен је у опште и у појединостима.

Турско извињавање. „Танин“ се чуди коментарима руске и француске штампе поводом њемачке војне мисије. Он изјављује, да Порта хоће да реформише своју војску, ту своју једину гаранцију. Добили су привијенство њемачки официри са тога што су они већ научили да служе у турској војсци. То је једини разлог са кога им је дато привијенство. Овај избор не повлачи ни наклоност њемачкој политици ни одвратност према тој политици већ једино веће повјерење у њемачку војску. Не треба, међутим, отуда извести као посљедицу да се друге војске цијене да су на нижем ступњу од њемачке.

Помоћ Русији. Из Лондона јављају: Русија, потпомагнута Француском и Енглеском, протестује енергично противу наименовања њемачког генерала за команданта првог корпуса турске војске који гарнизонује у Цариграду.

Потврда српског демантија. Петроградска Телеграфска Агенција јавља да је добила извјештај са надлежног мјеста како је саопштење Српског Пресбирора, којим се демантују гласови о тобожњем постојању српско-руског уговора потпуно тачно, и да не постоји никакав уговор између Русије и Србије.

Бугарска одбрана. Бугарска Телеграфска Агенција демантује као злонамерне и измишљене гласове који се проносе по иностранству, да тобож хиљадама бугарских војника бјеже у иностранство као, и гласове да су многи бугарски официри отпуштени или поханшени услед откривене завере против краља. Потпуни мир и ред владају у цијелој Бугарској.

Из Скадра. Лист „Албанише Кореспонденци“ има ову вијест из Скадра: Поводом прославе ослобођења Арбаније предстала је гувернеру Скадра, Филипсу, депутација, састављена од вијених грађана, да га замоли за одобрење, да се може истаћи арбанска застава на јавним зградама. Гувернер је то одмах одобрио. То је учинило повољан упечаток на поглаваре разних арбанашких племена који су се овдје сакупили на конгрес ради отклањања диференција међу племенима. Сви су веома одушевљени, јер у овом званичном признању арбанске заставе од стране великих сила виде доказ, да ће сада и управа у Скадру ускоро пријети у арбанашке руке. На дан народне прославе држао је гувернер Филипс смотру над међународним трупама. Смотра је одржана на „Официрском Тргу“.

Телеграфски извјештаји

Србија и Аустрија

Београд, 27. новембра.

Пресбиро је овлаштен од стране краљевске владе да најкатегоричније побије навођење да се аустро-угарским извозима чине тешкоће на српским жељезницама на Балкану. Влада није никад ништа чинила што би отежало трговину на њеним жељезничким пругама, како у њеним границама тако и даље, него напротив препоручила је да се што веће олакшице дају трговини. Такође су неосноване вјести да Србија чини тешкоће у тарифама. Напомињемо да влада избјегава сваки спор у тима питањима и да су речени наводи потпуно нетачни и лажни. — Биоградски Пресбиро.

Берхтолова одбрана

Беч, 27. новембра.

У угарским делегацијама Берхтолд говори о уговорима, које је „Матен“ публиковао, изјавио је: Разумије се, да ја о томе нијесам могао добити званичног саопштења, али сигурно је, да нијесмо ништа могли више чинити за одржање мира, а да се директно не придружимо једној страни, што би било против наше традиционалне политике неспрјечавања слободног развића балканских држава. Да смо друкчије поступили, то би били у очигледној опозицији свима бал-

канским државама, а не треба забавити да су се те државе може бити надале да могу рачунати на помоћ једне велесиле. Учинили смо све, да спријечимо други балкански рат; наши су посланици давали мирољубиве савјете и старали се о одржању мира, али наша се дипломатска акција морала држати извјесне резерве јер је уговорима балканских држава била предвиђена арбитража једне друге велесиле. — Бечки Кор. Биро.

Њемачка друкчије мисли

Берлин, 27. новембра

Бетман Холвег излажући спољну ситуацију изјавио: Односно кризе балканске ми смо енергично потпомагали интересе Аустро-Угарске и Италије. Што се тиче букурешког уговора сматрали смо за дужност да одбијемо ревизију, јер је уговор основица уређења балканских околности, у чему се досада нијесмо ни преварили. За уговор букурешки имамо захвалити мудрости Румуније и њеног краља. Канцелар одбија да су несугласице у погледу ревизије уговора неповољно утицале на аустро-њемачки савез, који је и сувише непоколебљив. — Бечки Кор. Биро.

Нијемци у Цариграду

Лондон, 28. новембра

„Рујтер“ сазнаје, да је одлучено да се владе енглеска, француска и руска намјеравају извјестити у Цариграду, да ли је истина, да је влада турска повјерила њемачким официјерима главну команду турске војске. Разговори по томе предмету између француског амбасадора у Берлину и њемачке владе имали су врло пријатељски карактер. Њемачкој влади је позната одлука трију великих сила односно њиховог информисања у Цариграду. — Бечки Кор. Биро.

Демобилизација у Србији

Биоград, 28. новембра

Званичне новине доносе краљевски указ о демобилизацији резервиста моравске дивизије и првог и другог допунског пука, као и дринске дивизије са трећим допунским пуком и резервистама другог позива брдске артиљерије. — Биоградски Пресбир.

Аустриски посланик у Биограду

Биоград, 28. новембра

Данас у једанајест сати новонаименовани аустро-угарски посланик барон Гизл предао је у свечаној аудијенцији Краљу Петру своја акредитивна писма у присуству министра председника Пашића. — Биоградски Пресбир.

Забавник

Из историје дувана. Дуван је дошло из Ст. Доминга у Шпанију Хернанда де Толедо, а француски посланик Никтон увео га је године 1560. у Париз. Дуван је онда добио име herba nicotiana и из писмена тога имена склопљене су ријечи (анаграм) „la bona charitate“ т. ј. „у лијепој љубави“. С тога је један писац у XVII. столећу рекао, „да дуван ваља као згодну и укусну биљку вољети и употребљавати као насушни хљеб. И као год што гријеш и она, који хљеб презире, тако гријеш и она, који дуван мрзи“. А већ године 1600. почете су дуваније да буду гоњене. У Швајцарској је шта више забрана дувана уметнута чак и у десет заповиједи божијих.

Тоалете Краљице. Давно су прошлих времена у којима се у народу вјеровало да Краљица цијелога дана шета у хермелинској тоалети, са круном на глави, па се зна и то да ове високе даме као и остале госпође нијесу задовољне тако једноставном тоалетом.

Сад један енглески часопис покушава да докаже да краљице троше огромне суме на своје тоалете и вели да шпанска краљица Викторија од свих европских владарки тјера највећи луксуз. Њени ра-

чуни за тоалете годишње за много надмашују суму од сто хиљада и она једну тоалету облачи највише три пута. Не постоји смртан човек, који је краљицу Викторију видео два дана узастопице у истој тоалети. На велику жалост свих мадридских кројача она своје тоалете поручује у Паризу, па се њени многобројни инкогнито-боравци у граду на Сени тумаче тиме, да има важне конференције са тамошњим првокласним кројачима. Разумије се да су жене шпанских гранда сједовале примјеру своје владарке, те је многи херцог или маркиз у очајању због великих рачуна себи чунао косу.

На супрот краљица Викторија стоји њемачка царица, која ако се томе смије енглеском листу поклонити вјере, годишње једва 30.000 динара издаје за тоалете. Она је уједно и најватренији противник савремене моде. Највећи дио њених тоалета шије јој једна сасвим непозната кројачица, која је радила бијело рубље у двору, па због болести морала да престане. Уживала је извјесно вријеме малу пензију, а кад је оздравила, тражила је аудијенцију и молила царицу да за пробу дозволи да јој она сашије једну хаљину. Ова је срећом испала тако добро, да је краљица наименоује за дворску кројачицу, па је код ње наручивала хаљине и за принцезу Лујзу, садању херцогинју од Кумберланда. И друге даме берлинске аристократије поручују код бивше сироте кројачице бијелог рубља своје тоалете, те се ова за кратко вријеме обогатила.

И енглеска краљица Марија је противник претјераног луксуза, те и њен рачун за тоалете ријетко кад прекорачи цифру 20.000 динара. Краљица Марија једну тоалету често носи десет до дванаест пута. За јунарије тоалете плаћа обично 300 динара, а за забавне тоалете 550 до 830 динара, док за уличне тоалете издаје 150 до 200 динара. Краљичина собарица има најстрожу заповијест, да из гардеробе не смије да уклони ни једну хаљину, док је не покаже краљици и ова констатује да је неупотребљива. Шта сад бива са овим изношеним тоалетама. У Паризу постоје двије радње, које се баве искључиво тиме, да „од краљица изношене“ тоалете годишње добија 20.000 динара, којом сумом исплаћује један дио својих нових рачуна, а исту тако ради и руска царица. Али тако не ради њемачка царица и енглеска краљица. Прва своје изношене тоалете поклања сиротним чиновничким женама, који су у дворској служби, а друга их поклања хуманим друштвима и сасвим сиротним жепима.

Обрачунавање краљица са кројачицама врши се један пут годишње. Само исплата рачуна код енглеске краљице иде врло споро. Рачун се прво подноси првој собарици краљичиној, која га тачно испита, па онда упути секретаријату. Секретаријат сад упути рачун краљици, она га потпише па опет врати секретаријату, одакле сад тек иде у дворску благу, која рачун исплаћује.

Недовољна препорука. О недавном преминулом француском министру морнарице Локроау приповиједају „Annales“ згодну анекдоту: Локроа је једном згодом топло препоручио неког свог знајца министру морнарице, док још сам није преузео листицу тога министарства. Молба дотичника није било удовољено. У то је Локроа постао министром морнарице, па је овај препоручени знајца пошао к њему с молбом, да му подијели замољено мјесто. „Попуњено је“, рече министар. „Знадем“, одврати молитељ „али ви га можете испразнити, само треба да заповиједите“... — „Да, да, то бих могао, али онда би морали доијети особито ваљану препоруку“. — „О, ту ја имам, погледајте само мало у мој спис!“ Локроа је отпустио молитеља и потражио дотични спис, те у њему нашао своју власторучну препоруку. На то је савио и молитељу овако одговорио: „Препорука, о којој сте говорили, носе је недовољна. Донесите ми препоруку од кога, ко вас боље позна!“

Које је доба пуне човјечије снаге? Недавно је један америкашки научњак тврдио да снага човјечија прелази већ свој врхунац у четрдесетој години, па је ишао толико далеко да је изразио мишљење, како свијет не може очекивати ништа велико и вриједно од човека који је пријешао четрдесету годину, те да би најпаметније било у четрдесетој години „ставити себе у пензију“.

Као утјеху за старију господу, коју би овај Американак хтио да стрпа сву у један лонац, публикује један француски лист резултат једне оригиналне статистике, која се труди да констатује у којим годинама човек достиже врхунац своје снаге.

Проучавање из историје великих људи — вели тај лист — води резултату, да највећи број људи чини своја највећа дјела у доба између 40. и 56. године.

Хемичари и физичари чинили су своје најбоље проналаске просјечно у четрдесетој години, песници дају своја највећа ремек дјела у 44. години, али ово вриједи само за лирничаре и драматичаре; међутим романсијерима треба још двије године на да потпуно сазру, те тако своја најбоља дјела дају у 46. години. Ко хоће да буде велики војсковођа мора да доживи бар 47. годину. Музичар пише своје најбоље композиције у 48. години, а обично ниједан глумца не достиже своју потпуно зрелост док не наврши 48. годину. Ко је поставио себи за циљ да буде од утицаја као филозоф или моралист, мора живјети на овој земљи бар 51. годину, прије него што да своје најбоље дјело. Шта више, овај оригинални статистичар вјерује да је утврдио да љекар тек у 52. години може постати мајстор у свом занату.

Даље се ваља чувати да се гласа за политичара који није достигао 53. годину, а што се тиче хумористе статистика тврди, да њихов хумор достиже пун сјај тек у 56. години, из чега излази да се најдоције постиже вјештина забављати своју браћу по Христу.

УЗДАХ.

Као силна лава страшнаго вулкана
Кад ломи и рије земаљске утробе,
Тако се и душа моја узбуркана
Ломи, криши, мучи, под притиском злобе.

Ко Прометеј лежим прикован за стјени,
И утробе моје кљују тичуруне;
Срце ми се дави у крвавој пјени
Очи ми парају црне змијурине.

Ја живим у калу гадости и ада,
У ком се не дјеља подла гомилају,
У којему стени истина и правда,
Благородне душе у којем страдају.

Земљо чудновата, измучена, мајко,
Ој, зашто те силно неизмјерно љубим?!
Те због љубави ти прикован сам тако
У тешким ланцима, гдје не жије губим.

Премите се, душо и срце ми вајно,
Саломите ланце несрећне љубави!
Одлетите, тамо у свијетло сјајно,
У свијет велики, у свијет убави!

У свијет, гдје душа уздићи се може
У свијет, гдје блиста величина славе
У свијет, камо се жртвеници ложе
Велике слободе, човјечанских права.

Бјежите, бјежите из јазбине ове,
Гдје не има хране ни срцу ни души;
Гдје не пакости сије патње и болове
Гдје и сами ваздух трује, мучи, гуши!

Што, зар не чујете убоги створови,
Ој ти душо јадна, ој, ти срце вајно?
Што, зар сте остали немоћни робови,
Зар ћете остати у мјесто очајно?!

Зар у овом калу да вас немам мори
И раскидају се ваше снажне нити?
Вините се сунцу, истоку и зори,
Тамо, гдје ће ва вас вјечити ускрс бити! И.

Службена обзнана^{*)}

(Особито важно за наше трговце
увознике)

Због тога, што често од појединца добијам протесте противу „Барског Друштва“ за нестанак или кварење пошиљака (нарочито трговачког еспапа), које то Друштво жељезницом и паробродима превози, на начин, који не одговара законским и другим установљеним прописима, и што многи, из незнања тих прописа, пропусте прибавити на вријеме средства за доказ своје штете, принуђен сам овиме објавити: како треба поступати, прије свега, кад се од органа „Барског Друштва“ примају пошиљке, дате том Друштву за превоз, а како кад се утврди, да је у њима учињена штета при превозу жељезницом или преко Скадарског Језера.

1) Сопственици пошиљака или њихови опуномоћени зајемници, кад примају ове од органа „Барског Друштва“ у жељезничким или паробродским станицама, не треба да пошиљке примају ни пријемних да потврде својим потписима, док не виде: да ли је односна пошиљка онаква, каква је предата „Барском Друштву“ — како што се тиче броја коли, тако и што се тиче стања ових (у колико превозилац законски и иначе по установљеним правилима и уредбама одговара за ово друго). Ако у пошиљци нешто недостаје или је иначе каква повреда исте, то утврђују записнички сопственик пошиљке, односно његов опуномоћник, и старјешина жељезничке, односно паробродске станице, који и потписују тај записник и на исти се ставља печат дотичне станице. Овај се записник предаје с односном пошиљком сопственику исте или његовом опуномоћнику. — Ако би дотични орган „Барског Друштва“ с чега било одрекао на горе описани начин из-

*) Пошто смо се повратили у редовне прилике то доносимо ову обзнану, која је раније била публикована и која и данас важи, да би се њоме боље користили заинтересовани.

вести констатацију штете или се он и онај, који пошиљку прима, не би сложили у тој констатацији, други ми се има на то пожалити телеграфски и до мог одговора не треба спорну пошиљку да прима.

2) Они, који хоће да траже од „Барског Друштва“ накнаду за своје оштећене, односно нестале пошиљке, треба да то учине одмах, чим буду о штети извјештени. Тражење има бити писмено и исто треба подијети у два примјерка преко старјешине жељезничке односно паробродске станице, у којој је утврђена штета, заједно са записником о том и осталим документима (листом предаје, односно приказницом полице, ако се ствар тиче пошиљке, која је дошла морем, па не нађена у магацину „Барског Друштва“ у Бару, и оригиналним рачуном о вриједности нестале робе) или само с тим документима без записника, ако пошиљка није ни дјелимично дошла (у којем случају с тражење подноси овој жељезничкој односно паробродској станици, преко које се пошиљка имала пријети). Орган „Барског Друштва“, којем се на овај начин писмено тражење с прилозима подноси, има на једном примјерку тог тражења прибљежити: кад је његов уникат примио и што је све још с њим примио и, потписав ту прибљешку, те потврдив у печатом станице, повраћа спис предаваоцу тражења.

3) Ако се најдаље у року од мјесеца дана, пошто се писмено тражење, назначено у претходној тачци, са прилозима му предаде, „Барско Друштво“ на исто не одазове, оштећени се има обратити мени, упутив ми уз посебну жалбу противу „Барског Друштва“ и онај дупликат писменог тражења, поднесеног дотичној жељезничкој, односно паробродској станици.

Сва писмена која ми се упућују у вези с мојим службеним положајем, као и документа те остали прилози ових, да би се по закону могла узети у поступак, треба да су снабђена прописним таксеним маркама.

Напомињем, да се ради на томе, да се „Барским Друштвом и односним царинарницама пломбирају жељезнички вагони и мауне (шлепови), у којима речено Друштво прегони робу, те ће онда још боље бити спријечено кварење те робе и неставање исте; а и кад би било тога пошто ће пломбе на пошљедњим станицама ломити и робу прегледати заједнички тамошње царинарнице и органи „Барског Друштва“, још лакше ће се тад долазити до доказних средстава за утврђивање штете у тој роби.

Број 445.

Бар, 12. априла 1912. г.

ДРЖАВНИ КОМЕСАР

при

Барском Друштву и Монопољу Дувана,
Сава П. Вулетић

СКЛАДИШТЕ ДРВА ЗА ГРАЂУ

на велико — на мало

ПАРЦИСО ДЕТОНИ, ЗЕЛЕНИКА (Вока Котгорска)
ГЕНЕРАЛНО ЗАСТУПСТВО ЗА ЦРНУ ГОРУ НАЈБОЉЕГ
И НАЈЕФТИНИЈЕГ МАТЕРИЈАЛА ЗА ПOKPИВАЊЕ
КРОВА — „ZENITH“

Цијеник тачни, прорачун бадава,
п. п. бр. 16, 19, 25

ПРВА НИКШИЋСКА ШТЕДИОНИЦА У НИКШИЋУ

упозорује све своје мјеничне дужнике, да што прије измире своје заостале обавезе, како би избјегли све евентуалне непријатне посљедице, које их очекују по истеку мораторијума, јер се тада неће према истима водити никаквих облика.

Оним дужницима, који до истека мораторијума буду уређивали своје мјеничне дугове, Штедионица им оставља на вољу да плате само добит без припадајуће отплате.
бр. 55, 3,3

УПРАВА.

П. п. бр. 15. 11—50